

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 12. decembra 1877.

Obseg: Občni zbor družbe kmetijske Kranjske 21. novembra t. l. (Dalje.) — Gospodarske skušnje. — Nova postava o potrošni (vžitninskem davku) od mesá zunaj takih krajev, pri katerih je izrečeno, da so za pobiranje tega davka zaprti. — Kdo je kriv žalostnih državnih financ v Avstriji. (Konec.) — Angora. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Občni zbor družbe kmetijske Kranjske

21. novembra t. l.

(Dalje.)

Med nasveti posamesnih udov poprime predsednik baron Wurzbach besedo in stavi 2 nasveta.

Prvi je bil, naj se gospodje predstojniki družbenih podružnic, častita duhovščina in pa sl. deželni odbor naprosijo, da ljudstvo po primerni poti podučijo o silni potrebi, da vsak gospodar pohištvo svoje zavaruje škode ognja. Požarov je čedalje več v deželi in nekateri so res grozni, al navadno je le celó malo zavarovanih. Asekurančne tarife niso visoke, za majhen denar se tedaj gospodar more škode obvarovati in v stan priti, da si kmalu pogorišče pozida. Res je, da o velikih požarih pride deželni odbor pogorelcem na pomoč, al oni tisoči goldinarjev so le denar po davkih nabran, zato davkeplačevalci niso kaj veseli, da se z njihovimi denarji podpira nečimurnost gospodarjev, ki ne zavarujejo svojih poslopij. — Naj bi ta po vse opravičeni glas ne ostal glas upijočega v puščavi!

Drugi nasvèt gospoda predsednika barona Wurzbacha je zadeval velika bremena davkov, ki tarejo kmetijstvo, da zemljišče za zemljiščem gre na kant. Nekdaj, to je, predno so prišli tako imenovani „novi časi“ — je rekel predsednik — je kmetovalec odrajtoval le en davek, ki ga je pod imenom „fronkov“ nesel v davkarijo. Takrat so bile gruntne eksekucije zavoljo zaostalih davkov le redka prikazen. Tudi dandanes se ne pritožujejo kmetovalci toliko zoper „fronke“ (cesarski davek), kakor zoper one priklade na cesarske davke, katerih je brez konca in kraja in vsake sorte. Z dvema davkovskima bukvicama hotel je dokazati resnico, da posebno priklade in pa še druge davščine, ki jih včasih tirjajo županstva, nakladajo kmetovalcem najhuja bremena. Pred seboj imam davkovske bukvice s števil. 154 od majhnega posestva v davkovski srenji Moravški okraja Litijskega. In kakó so v teh bukvicah davki za leto 1877. vpisani? Tako-le: cesarski zemljiški davek 47 gold. 60 $\frac{1}{2}$ krajc., hišni razredni davek 8 gold. 40 kr., skupaj 56 gold. $\frac{1}{2}$ kr.; — priklade pa so predpisane tako-le: a) priklada na žemljiški davek 11 gold. 91 $\frac{1}{2}$ krajc., b) priklada na hišni davek 6 gl. 30 kr., c) skupne

priklade 40 gl. 88 $\frac{1}{2}$ kr., d) soseskina priklada 16 gl. 21 kr., za šolo 27 gold. 64 kr., — skupni znesek priklad 102 gold. 95 kr. Po takem priklade znašajo blizo dvakrat več kot cesarski davek. — Naj pokažem še druge davkovske bukvice št. 67 od majhne grajščinice v Litijskem davkovskem okraji. Tu je za leto 1877. po istih razdelkih, kakor pri gori navedenem posestvu, cesarski davek zemljiški in hišni predpisan s 191 gold. 4 $\frac{1}{2}$ kr., — 5 priklad pa znaša 353 gold. 82 krajc. — To so pač velikanske številke, ki kažejo, koliko bremena nosijo zemljišča največ po prikladah! Če se ne bo kmalu za to skrbelo, da se deželne priklade, soseskine priklade, priklade za šolstvo in še druge priklade znižajo na strpljivo mero, morajo zemljiška posestva kmalu na kant priti. Zato stavim predlog: zbor naj ukrene prošnjo do visoke c. kr. vlade, naj bi v prevdarek vzela vse imenovane težnje, ki tarejo kmetijstvo, in kolikor more odvrnila tolika bremena. — Ko so deželni glavari vitez dr. Kaltenegger, dr. Ahačič, baron Wolkenperg in Ogulin o tej zadevi govorili, je bil predlog gosp. predsednika enoglasno sprejet.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske skušnje.

* Nova in nekako čudna pomoč, pregnati miši na polji. — V časniku „Nürnberger allg. Hopfenzeitung“ razgláša posestnik Andre iz Gelesheima na Bavarskem sledeče sredstvo: Vjemi živih poljskih miš, čem več tem bolje; zgrabi vsako za zatilnik, pa jo povleči enkrat po kolomazu (šmiru) pomešanem z redko ribjo mastjo (Fischthran); tako namazane miši izpusti zopet po polji. Smrad tega mazila je mišim nestrpljiv; one letajo kakor nore okoli, dokler ne poginejo, druge pa bežijo iz vseh krajev, katere so une usmradile. O 2 do 3 dni ne vidiš na dolgo in široko nobene žive miši več, veliko pa mrtvih tacih, ki so okoli letale, dokler niso poginile. Ko so z imenovanim mazilom namazane miši po podzemeljskih luknjah nekoliko ur letale, pridejo vse druge iz teh lukinj ven in kakor divje letajo okoli, zdajci jih pa lahko s kako diljo ali metlo pobiješ. Kdor to, dokler še miši zapazi na svojem polji, dvakrat do trikrat storí, se bode čudil, kako hitro in popolnem se je rešil nadležnega mrčesa. — Tako piše gori imenovani časnik. Nasvetovano sredstvo je dober kup in za izpeljavo ni težko. Prava poljska vojska je to. Naj jo poskusijo tudi naši gospodarji, in nam po-

ročajo, kajti, če to res pomaga, ne imeli bi boljše pomoči zoper nadležne miši, kakor je Andrejeva.

* *Ako želiš spoznati, ali je črno vino naravno ali s kako črnino počrnjeno, vzemi košček sredice kruha in vrzi jo v črno vino, katero hočeš preiskati. Kedar se kruh napije vina, nalič čiste vode na porculanski beli krožnik in vrzi v vodo ono sredico kruha. Ako je vino bilo barvano s kakimi jagodami ali s čim drugim, se bode voda ob kaki četrt uri malo po malo počrnila. Vzrok temu je to, da se naravno črnilo vina težko raztopi, vinu pridjano črnilo pa se raztopi brž.*

„Pučk. Nov.“

* *Da ti kuna ne davi kokoši, vrzi v kurnik pasjo kožo. Smrad te kože prežene kokomorice.*

* *Da ti kruh ne plesni, primešaj mu malo turšične moke.*

Nova postava

o potrošini (vžitinskem davku) od mesá zunaj takih krajev, pri katerih je izrečeno, da so za pobiranje tega davka zaprti.

Zadnji dan tekočega meseca pridejo po vseh deželah Avstrijskih razen Dalmacije dozdanja določila ob veljavo in od 1. januarija 1878. leta počenši dobijo veljavo druga določila, iz katerih posnamemo važnejša.

I. Pod davek spadajoča djanja.

§. 1. Potrošini, to je vžitinskemu davku, je podvrženo:

1. Vsako klanje volov, bikov, krav, telet, ovác, kozlov, prešičev, namreč:

a) Vsakako takrat, kedar kaj zakolje mesar, vojenar (Fleischselcher), krčmar, gostilničar ali kdo tistih, kateri surovo ali pripravljeno mesó prodajajo;

b) sicer tudi tak, kdor kaj zakolje, a) ako se to zgodi na vkupni račun dveh ali več takošnih oseb, ali če b) se meso zaklane živali ne pripravlja, temuč brž po zakolji (frišno) po vsem ali deloma prodá (za vračilo oddá).

2. Podvrženo je potrošini vsako jemanje mesa, če namreč mesó od koga vzame, kdo izmed imenovanih gori v odstavku 1. čr. a), kedar a) od mesa v teh deželah, za katere veljá pričujoča postava, še ni bilo plačati davka, ali kedar se b) meso prejme od takega davku podvrženega obrtnika, ki mesni davek po pogoditvi opravlja, ali kedar je c) za meso davek sicer po tarifi že plačan bil, vendar po nižjem tarifnem postavku od tistega, kateri veljá za kraj, kamor je meso namenjeno (§. 9, prvi in poslednji odstavek).

3. Podvržena je potrošini vsaka vračilna oddaja mesa, če a) v deželah, za katere veljá pričujoča postava, od tistega mesa še ni bilo plačati davka, ali če se je b) prodajalec mesa gledé potrošine od mesá pogodil, pa mu pogoditev ne veljá za tisti kraj, kamor je meso oddal, ali če je c) od mesa sicer že plačan davek po tarifi, vendar po nižjem tarifnem postavku od tistega, kateri veljá za kraj, kamor se je mesó oddalo.

4. Pri takih, ki posušeno, nasoljeno, ovojeno meso, slanino (špeh), konzervno (hranjeno) meso, salame ali druge mesene klobase na drobno prodajajo, pa ob enem imajo veliko prodajo takega blaga, uživajočo ugodnost §. 6., podvržen je potrošini vsak prenos takega blaga, v prodajavnico na drobno, podvržena jej je dalje tudi vsaka poraba takega blaga za kupčijo na drobno ali tudi za prodajavčevo domačo potrebo.

Katero meso je davku podvrženo.

§. 2. Pod besedo meso razumevajo se v pričujoči postavi:

Zaklane gori imenovane živali, frišno meso, namreč vsi ljudem užitni deli teh živali, ki še nikakor niso pripravljene, razen krvi in droba, po tem posušeno ali pvojeno, nasoljeno, v razsol djano meso teh živali, zlasti tudi okajena slanina, potem konzervno meso, salame in druge mesene klobase.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Kdo je kriv našega žalostnega državnega denarnega gospodarstva?

(Konec.)

Po vsem tem ni tedaj nikakor opravičeno reči, državni zbor je kriv deficita, kajti njegova naloga ni, da vsak majhni strošek v državnem preliminaru do drobnega preiskava. Tudi ne ves državni zbor in ne posamesen poslanec so v stanu presoditi, kako se manipulira z državnimi stroški: ali, na priliko, ta minister 5 oddelkinih načelnikov „Sectionschefov“ in 10 ministerskih svetnikov potrebuje ali pa 10 oddelkinih načelnikov in pa 5 ministerskih svetnikov, — ali da je unemu ministru 12 ministerskih tajnikov in 50 diurnistov treba itd. Državni zbor sam po sebi ne more presoditi, koliko milijonov gold. je za uravnavo kake reke treba, — ali bi se žandarmerija, namesti da se za njo potrosi 3½ milijonov gold., ne mogla vzdržavati tudi z 2½ milijona gold., — ali je za ceste res čez 4 milijone gold. treba in bi pri sedanjih slabih državnih financah ne zadostovalo veliko manj. Vse državno gospodarstvo je v rokah vlade. Tudi tega, koliko doteka državnih dohodkov enem ali drugemu ministru in kolikošne so njihove potrebščine, ne more nihče tako natanko presoditi kakor vsak minister za svoje področje, ki je tudi odgovoren za to.

Al drugače pa je z izvanrednimi državnimi stroški, in ti prav za prav so v poslednjih letih krivi velikega deficita. Tu se ne more oporekati, da mati tega deficita je današnja politična sistema, ki je hči dandanes na krmilu stoječe stranke. Če je minister de Pretis s svojo trditvijo, da državni zbor je stvaril deficit, to mislil, je pravo zadel, le škoda, da se to ni že davno poprej spoznalo! Da judovski in kristijanski bogataši, ki so strankarsko pomagali državni voz na to pot ukreniti, kjer je danes, bodo za svoje delo plačila zahtevali, to pač se je naprej vedelo. Platoniška znamenja vladnega pripoznanja njihovih zaslug pa so le ob onem času imela svojo vrednost, ko je tako imenovani „Börsenschwindel“ v največem cvetju bil. Potem pa, ko so po denarnem polomu nastopili slabi časi, so vrtoglavne banke zgubile svojo vrednost, pa tudi vrednost častnih križčkov je zeló padla. Tudi hrepenenje po tem, da kdo postane vitez ali baron, je zeló prenehalo; marsikater onih gospodov je zdaj bolj zadovoljen s tem, da dobí dobro plačano pa prav nič težavno službo, da v mirnem kotiču premišljuje — pretekla časa. Tako se mora poplačevati pripomoč, ki jo je gospodujoči stranki skazal ta in uni. Šilili so kolvodje te stranke vlado in jo silijo še danes zdaj v to zdaj v drugo finančno poskušnjo le za to, da bi iz državnega muzga še kaj izmolzli, in o tem oziru je finančni minister morebiti pravo trdil, rekši, da „vlada ni stvarila deficita“.